

➤ Boekhouden voor het hbo deel 1

Opgaven

Gerard van Heeswijk, David Bouman, Stef Stienstra

Boekhouden voor het hbo

Deel 1 – Opgaven

Gerard van Heeswijk
David Bouman
Stef Stienstra

Meer informatie over deze en andere uitgaven kunt u verkrijgen bij:

BIM Media B.V.

Postbus 16262

2500 BG Den Haag

tel.: (070) 304 67 77

www.bimmedia.nl

Gebruik onderstaande code om dit boek eenmalig toe te voegen aan je boekenplank op www.academicx.nl.

Let op: je kunt deze code maar één keer gebruiken.

© 2015 BIM Media B.V., Den Haag

1e druk 2015 Academic Service is een imprint van BIM Media B.V.

Zetwerk: emjee | grafische vormgeving, Varik

Omslag: Agraphics Design, Apeldoorn

Basisontwerp omslag: Studio Bassa, Culemborg

ISBN: 978 90 395 28112

NUR: 163 / 786

Alle rechten voorbehouden. Alle auteursrechten en databankrechten ten aanzien van deze uitgave worden uitdrukkelijk voorbehouden. Deze rechten berusten bij BIM Media B.V.

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet gestelde uitzonderingen, mag niets uit deze uitgave worden veeleenvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voorzover het maken van reprografische veeleenvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16 h Auteurswet, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3051, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16 Auteurswet) dient men zich te wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro). Voor het overnemen van een gedeelte van deze uitgave ten behoeve van commerciële doeleinden dient men zich te wenden tot de uitgever.

Hoewel aan de totstandkoming van deze uitgave de uiterste zorg is besteed, kan voor de afwezigheid van eventuele (druk)fouten en onvolledigheden niet worden ingestaan en aanvaarden de auteur(s), redacteur(en) en uitgever deswege geen aansprakelijkheid voor de gevolgen van eventueel voorkomende fouten en onvolledigheden.

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording or otherwise, without the publisher's prior consent.

While every effort has been made to ensure the reliability of the information presented in this publication, BIM Media B.V. neither guarantees the accuracy of the data contained herein nor accepts responsibility for errors or omissions or their consequences.

Inhoud

Woord vooraf

v

DE BOEKHOUDKUNDIGE CYCLUS

1	De balans	1
2	Financiële feiten en boekingsdocumenten	5
3	Het grootboek en de proef- en saldibalans	21
4	Het journaal	33
5	De kolommenbalans	44
6	Uitbreiding boekingen: omzetbelasting, privé	56
7	Uitbreiding boekingen: retouren en kortingen	69
8	Uitbreiding boekingen: geld onderweg	87
9	Dagboeken	94
10	Subadministraties	107
11	Voorafgaande journaalposten	116
	Bijlage A Financieel onder Exact Online	124

DE PERMANENCE TOEGEPAST OP DE KOSTEN EN OPBRENGSTEN

12	De permanence toegepast op de kosten en opbrengsten	131
13	Gemengde kosten- en opbrengstenrekeningen	142
14	De administratie van duurzame productiemiddelen	150
15	Voorzieningen	164
16	Winst-en-verliesrekening op korte termijn	174

BEDRIJFSPROCESSEN

17	Omzetbelasting buitenland	179
18	Gemengde goederenrekeningen	186
19	De waardering van de voorraad goederen	189
20	Het inkoopproces	198
21	Het verkoopproces	212
22	Administratie van voorraden tegen verkoopprijzen	223
	Bijlage B Inkoop, Voorraad en Verkoop onder Exact Online	230

DE ONDERNEMINGSVORMEN VOF, BV EN NV

23	Specifieke boekingen bij de vennootschap onder firma (vof)	244
24	Specifieke boekingen bij de bv en de nv - het eigen vermogen	250
25	Specifieke boekingen bij de bv en de nv - de winstverdeling	256
26	De bv en de nv - de reserves	263
27	De obligatielening	268

Woord vooraf

Boekhouden voor het hbo is een nieuwe serie boeken voor het economische onderwijs in het hbo. De serie bestaat uit twee delen:

- *Boekhouden voor het hbo deel 1*, dat in de plaats komt van het *Brugboek bedrijfsadministratie* (derde druk);
- *Boekhouden voor het hbo deel 2*, dat is verschenen in 2014 en dat de uitgaven *Boekhouden voor industriële ondernemingen* (tweede druk) en *Boekhouden voltooid* (eerste druk) vervangt.

Boekhouden voor het hbo deel 1 - Opgaven bevat opgaven bij de elementaire kennis van het vak boekhouden op hbo-niveau. Het boek concentreert zich op vier grote onderwerpen:

1. de boekhoudkundige cyclus (inclusief elementaire uitbreidingen van de boekingen zoals omzetbelasting en geld onderweg);
2. de permanence toegepast op de kosten en opbrengsten;
3. verdieping van boekingen aan de inkoop- en verkoopzijde;
4. specifieke boekingen bij ondernemingsvormen zoals de vof, bv en nv.

In dit boek vind u een grote hoeveelheid opgaven behorend bij *Boekhouden voor het hbo deel 1*. Het aantal opgaven is ten opzichte van het *Brugboek Bedrijfsadministratie* (3e druk) uitgebreid tot circa 250 opgaven. Een aantal opgaven is, waar nodig aangepast.

Op de hbo-portal www.AcademicX.nl staan in één groot bestand uitwerkbladen per hoofdstuk voor de opgaven in Excel. Eveneens treft u daar voor zowel docenten als studenten de uitwerkingen van de opgaven gerangschikt per hoofdstuk in één Excel-bestand. Voor het maken van de cases met Exact Online treft u de benodigde bestanden en informatie eveneens op deze portal.

Verdere aandachtspunten zijn:

- De volgende onderwerpen zijn toegevoegd aan het boek:
  - financial en operational leasing vanuit de positie van de lessee;
  - verwerking in de boekhouding van transacties met het buitenland waarbij rekening gehouden moet worden met de gevolgen van de omzetbelasting;
  - reserves bij de bv en nv.
- De volgende belangrijke aanpassingen hebben in het boek plaatsgevonden:
  - actuele en praktische behandeling rekening houdend met de vigerende regelgeving van de betalingskorting (korting voor contant) en de kredietbeperkingstoeslag;
  - actualisering van de loonbetaling rekening houdend met de Wet Harmonisatie en vereenvoudiging sociale zekerheid;
  - overzichtelijke herschikking, actualisering en uitbreiding van de onderwerpen met betrekking tot de bv en nv over drie hoofdstukken (kapitaalboekingen, winstverdeling, reserves);
  - uiteraard is de btw overall aangepast aan het nieuwe hoge tarief van 21%.

De auteurs

Gerard van Heeswijk heeft meer dan 30 jaar ervaring in het onderwijs waarvan 25 jaar in het hbo. Daarvoor was hij werkzaam in de accountancy. Hij is medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo waarvoor hij het overgrote deel van de boekhoudkundige onderdelen schreef.

David Bouman is verantwoordelijk voor de twee cases over computerboekhouden met Exact Online. Hij is werkzaam in het hbo en was daarvoor trainer en consultant bij Exact Software Nederland, waarbij hij onder andere Exact Globe bij diverse MKB-ondernemingen heeft geïmplementeerd.

Stef Stienstra is verantwoordelijk voor de redactie op het opgavenboek. Hij is een zelfstandig gevestigde accountant, die tevens een aantal jaren cursussen voor het diploma SPD Bedrijfsadministratie verzorgde, met name voor de vakken bedrijfsadministratie, externe verslaggeving, bedrijfseconomie, administratieve organisatie, belastingrecht en algemene economie. Hij is tevens medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo waarvoor hij alle stukken met betrekking tot administratieve organisatie en accountancy schreef.

Wij staan open voor vragen, opmerkingen over het boek en voor suggesties ter verbetering van de inhoud en opzet ervan. Hiermee kunt u zich wenden tot de uitgeverij Academic Service (zie colofon).

Januari 2015
Gerard van Heeswijk
David Bouman
Stef Stienstra

1 De balans

Opgave 1-1 par. 1.1

- a. Omschrijf het begrip administratie. Maak daarbij gebruik van de vier V's.
- b. Omschrijf wat je onder een boekhouding of financiële administratie verstaat. Verfijn deze omschrijving door gebruik te maken van de 4 V's ABC.
- c.
  1. In de debiteurenadministratie van een bedrijf hou je de bedragen bij die je van elke klant afzonderlijk tegoed hebt.
  2. In het magazijn van een onderneming houdt de magazijnchef in aantallen nauwkeurig een voorraadadministratie bij.

Beredeneer voor elk van de genoemde vormen van administratie of ze al of niet tot de boekhouding worden gerekend.

- d. Omschrijf wat je onder een onderneming verstaat.
- e. Noem de drie onderdelen waaruit een jaarrekening bestaat.

Opgave 1-2 par. 1.3

Gegeven

Michelle de Rooy is eigenaresse van een beautysalon. Per 1 januari 2016 beschikt zij over de volgende inventarislijst met de bijlagen Debiteuren en Crediteuren:

Inventarislijst Michelle de Rooy per 1 januari 2016

<i>Bezittingen</i>		
Debiteuren (zie bijlage I)	€	7.400
Bedrijfspand	–	240.000
Kas	–	900
Bank	–	6.540
Inventaris	–	28.650
Voorraad goederen	–	15.680
	€	299.170
<i>Schulden</i>		
Crediteuren (zie bijlage II)	€	18.300
4% Lening E. de Rooy	–	14.600
5% Hypothecaire lening	–	155.600
	€	188.500

Bijlage I: Debiteuren

A. Bouter	€	1.200
G. Breeveld	–	2.200
N. Govaerts	–	960
M. Brand	–	3.040
	€	7.400

Bijlage II: Crediteuren

Vichy	€	2.000
Garnier Benelux	–	13.900
Beiersdorf Nederland	–	2.400
	€	18.300

Gevraagd

- Bereken het bedrag dat Michelle de Rooy op 1 januari 2016 zelf in de zaak heeft geïnvesteerd.
- Stel de balans per 1 januari 2016 samen.

Opgave 1-3 par. 1.3*Gegeven*

De heer G. de Munck start op 1 maart 2016 een handel in tuinartikelen. De Munck beschikt op die datum over de volgende gegevens:

- Er is een bedrijfsgebouw voor € 235.000 aangeschaft. Op onderpand hiervan is een 3% hypothecaire lening gesloten voor 80% van de aankoopsom van het pand.
- Hij heeft een voorraad tuinartikelen ter waarde van € 35.800 aangeschaft. Van deze voorraad is 60% door de leveranciers op krediet geleverd; de rest is contant betaald.
- De waarde van de inventaris bedraagt € 18.600. Hiervan is voor een bedrag van € 5.800 op rekening geleverd; het restant is contant betaald.
- Het aanwezige kasgeld is € 2.000.
- Met de bank is een overeenkomst afgesloten voor een rekening-courantkrediet van maximaal € 50.000. De Munck heeft hiervan voor € 16.400 gebruikgemaakt.
- Er is tegen contante betaling een bestelauto aangeschaft van € 26.500.

Gevraagd

- Bereken het bedrag dat De Munck als eigen vermogen in zijn zaak heeft geïnvesteerd op 1 maart 2016.
- Stel de balans voor G. de Munck per 1 maart 2016 samen.

Opgave 1-4 par. 1.3**Gegeven**

Enime Bayar heeft in juli 2016 haar hbo-studie Facility Management afgerond en wil met ingang van 1 oktober 2016 een adviesbureau starten. Enime beschikt over € 5.000 spaargeld. Haar vader is bereid haar een lening te verstrekken van € 15.000. Van haar bank kan zij een krediet krijgen tot maximaal 40% van het bedrag dat nodig is om inventaris en een tweedehands personenauto aan te schaffen. De kantoorruimte wordt voorlopig gehuurd.

Enime heeft verder nodig voor:

- kantoorinventaris € 13.000
- tweedehandspersonenauto € 10.000
- kasgeld € 500

Gevraagd

- a. Bereken het bedrag dat Enime Bayar van de bank moet lenen om op 1 oktober 2016 haar adviesbureau te kunnen starten.
- b. Stel de balans per 1 oktober 2016 samen.

Opgave 1-5 par. 1.3**Gegeven**

Ronald Bonthond heeft een handelsonderneming in games. Hij verkoopt zowel aan particulieren als aan zakelijke klanten. Per 1 januari 2016 beschikt hij over de volgende gegevens:

- De waarde van het bedrijfspand is € 205.000
- Er is een 5% hypothecaire lening afgesloten waarbij het bedrijfspand als onderpand dient. De grootte van de lening is - 90.000
- De waarde van de inventaris is - 5.500
- De waarde van de bedrijfsauto is - 8.250
- De waarde van de voorraad games is - 29.250
- De vorderingen op afnemers zijn
  - Neervoort BV in Leiderdorp - 1.175
  - Postmes & Laan in Rijnsburg - 775
  - Theo Mulder in Sassenheim - 450
- Op de rekening bij de ABN AMRO bank staat een bedrag van - 3.300
- Het saldo van de kas bedraagt - 450
- De schulden aan leveranciers zijn
  - Van Kampen Digiworld in Haarlem - 9.550
  - Exclusive in Pijnacker - 6.900
- Schuld bij de ING-bank in rekening-courant (overeengekomen kredietlimiet bedraagt € 10.000) - 2.500

Gevraagd

- Stel de balans per 1 januari 2016 samen. Bereken zelf het bedrag dat Ronald Bonthond in zijn zaak heeft geïnvesteerd.
- Geef op de balans van Ronald Bonthond een voorbeeld van de vaste en een voorbeeld van de vlottende activa.

Opgave 1-6 par. 1.3*Gegeven*

Mark Hofrichter is eigenaar van Snackplace, een groothandel in snacks. Hij levert onder andere aan snackbars, restaurants, sportverenigingen en supermarkten. Per 1 juli 2016 beschikt hij over de volgende informatie met betrekking tot zijn bezittingen en schulden:

Gebouw	€	371.000	Crediteuren	€	32.000
4% Hypothecaire lening	-	254.000	Rabobank (tegoed)	-	6.000
Kas	-	4.000	Voorraad goederen	-	54.000
Schuld in rekening-courant			Debiteuren	-	22.000
SNS-bank	-	13.000	Bedrijfsauto's	-	81.000
Inventaris	-	82.000			
Apparatuur	-	89.000			

Gevraagd

Stel de balans samen voor Snackplace per 1 juli 2016. Deel daarbij de activa en passiva in de juiste volgorde in. Vermeld daarbij de categorieën waarin je de balans indeelt.

Opgave 1-7 par. 1.3

- Bij veel handelsondernemingen tref je aan de creditzijde van de balans de post Rekening-courant aan. Behoort deze post tot de langlopende schulden of tot de kortlopende schulden? Motiveer je antwoord.
- Leg uit waarom het begrip 'inventarislijst', als hulpmiddel bij het opstellen van een balans, voor verwarring kan zorgen.
- Bij sommige handelsondernemingen ontbreekt de post Debiteuren op de balans. Geef hiervoor minstens één reden.

2 Financiële feiten en boekingsdocumenten

Opgave 2-1 par. 2.2

Gegeven

Handelsonderneming Halfiordo is gevestigd in Roosendaal en houdt zich bezig met de in- en verkoop van autobenodigdheden. Alle transacties vinden op rekening plaats. De belangrijkste klanten zijn garagebedrijven en detaillisten. Een belangrijke leverancier van Halfiordo is Amigo BV uit Amersfoort.

De balans van handelsonderneming Halfiordo per 1 juli 2016 ziet er als volgt uit:

debet	Balans van Halfiordo per 1 juli 2016		credit		
Bestelauto's	€	44.000	Eigen vermogen	€	112.000
Inventaris	–	26.000	Crediteuren	–	35.500
Vorraad goederen	–	45.170			
Debiteuren	–	21.254			
Bank	–	9.916			
Kas	–	1.160			
	€	147.500		€	147.500

Uit de eerste week van de maand juli 2016 zijn de volgende boekingsdocumenten beschikbaar.

Boekingsdocument 1:

Aantal	Omschrijving	Bedrag
10	Twinny plus trekhaakdragers à € 110	€ 1.100
5	Twinny load adapters à € 12	• 60
15	Bike-fun fietsdakdragers à € 10	• 150
20	Gordelhoezen, type Ember à € 5	• 100
	Factuurbedrag	€ 1.410

Betaling binnen 30 dagen na factuurdatum.
Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Amersfoort onder nr. 31437366.

Gevraagd

a. Wat zijn de gevolgen voor de balans? Noteer dit zoals in het theorieboek, dus

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)
-------	---------	----------------	-------------	------------

b. Stel de nieuwe balans samen per 3 juli 2016.

Boekingsdocument 2:

Rekeningafschrift Rekening-courant				 Bankcode 1363 Volgnr. 0031 Bladnr. 0001	
Rabobank ROSENDAAL					
Rekeningnummer		Totaal afgeschreven euro		Vorig afschrift	
NL87 RABO 0413 0213 60		1.564,00		01-07-2016	
Kredietmaximum euro		Totaal bijgeschreven euro		Nieuw afschrift	
10.000,00		964,00		07-07-2016	
Vorig saldo euro		Nieuw saldo euro			
9.916,00 C		9.316,00 C			
Rente d.d.	Tegenrekening	Code	Omschrijving	Bedrag euro	
05-07		BY	Garagebedrijf Boersma, Etten-Leur, factuur VF 1607-21 dd.180616	964,00 BY	
06-07	NL33 INGB 0002 4455 88	PB	Belastingdienst centrale Betalingsadministratie, motorrijtuigenbelasting 3e kwartaal 2016	154,00 AF	
06-07	NL71 INGB 0346 6210 24		Amigo BV, Amersfoort, factuur PF 103 d.d. 030716	1.410,00 AF	
de heer / mevrouw Halfiordo De Meeten 48 4706 HM Roosendaal				Voor informatie bellen met Telefoon 0165-596000	
				* = laatste blad	
AC= acceptgiro		CK= Chipknip		GA= geldautomaat	
BA= betaalautomaat		DA= div. afboekingen		OV= overschrijving	
BY= bijschrijving		EC= Eurocheque		PB= periodieke betaling	
		KO= Kasopname		TB= tebankieren	
		MA= Machtiging		CR= tegoed	
				D= tekort	

Gevraagd

c. Wat zijn de gevolgen voor de balans?

d. Stel de nieuwe balans samen per 7 juli 2016.

Opgave 2-2 par. 2.2**Gegeven**

Pierre Minnen te Eindhoven is eigenaar van een groothandel in meubelen. Minnen heeft zijn bedrijf ondergebracht in een aantal gehuurde magazijnen. Per 1 april 2016 heeft hij de volgende balans opgesteld:

debet	Balans van groothandel Pierre Minnen per 1 april 2016		credit		
Auto's	€	70.000	Eigen vermogen	€	235.242
Inventaris	-	28.600	Crediteuren	-	198.354
Voorraad meubelen	-	268.790			
Debiteuren	-	25.894			
Bank	-	38.452			
Kas	-	1.860			
	€	433.596		€	433.596

Van de eerste week van april zijn de volgende boekingsdocumenten beschikbaar.

Boekingsdocument 1:

IF 16-135

Espakker 96 4853 HP Teteringen tel: 076-5812627 NL16 ABNA 0665 7174 96 Teteringen, 2 april 2016 Factuurnr: 3895	Factuur voor: Meubelgroothandel Pierre Minnen Willem van Konijnenburglaan 3c 5614 WE Eindhoven
--	--

Aantal	Omschrijving	Bedrag
20	Aan u geleverd: 3 + 2 zits Greco uitgevoerd in soft Elisa à € 1.250	€ 25.000
	Factuurbedrag	€ 25.000

Betalingscondities 30 dagen na factuurdatum
 Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel
 te Eindhoven onder nr. 18365871

Gevraagd

a. Wat zijn de gevolgen voor de balans? Noteer dit zoals in het theorieboek, dus:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)

b. Stel de nieuwe balans samen per 2 april 2016.

Boekingsdocument 2:

No <u>057</u>	K597
ONTVANGEN van <u>Pierre Minnen te Eindhoven</u>	
De Somma van <u>vijftienhonderd en zestig euro</u>	
Voor <u>Betaling van factuur G498 d.d. 20 maart 2016</u>	
<u>Helmond</u> , de <u>3e april 2016</u>	
Zegge € <u>1560,-</u>	<u>W. Beckers</u>

c. Wat zijn de gevolgen voor de balans?

d. Stel de nieuwe balans samen per 3 april 2016.

Boekingsdocument 3:

ING BANK		Rekeningafschrift Statement of account	
Kantooradres / Branch address ING Bank EINDHOVEN SCHIMMELT 34 5611 ZX EINDHOVEN		ING Bank Servicelijn 0880-7011	
Meubelgroothandel Pierre Minnen Willem van Konijnenburglaan 3c 5614 WE EINDHOVEN		Rekeningsoort / Type of account Rekening-courant Rekeningnr. / Account No. NL71 INGB 0576 6432 81 Afschriftnr. / Statement No. 96 Bladnr. / Page No. 1 Doel van de rekening / Purpose of the account	
Omschrijving / Description of entries	Rentedatum Value date	Betaald Debit	Ontvangen Credit
IMPERIA MEUBELEN, GOUDA FACTUUR 3492 D.D. 8 MAART 2016	3.04	10.713,00	
VAN OPSTAL VERHUUR: MAGAZIJNHUUR APRIL 2016	3.04	2.547,00	
WICHRES WONINGINRICHTING, DEN BOSCH, FACTUUR 1393 D.D. 14 MAART 2016	3.04		2.560,00
Wij verzoeken u verschillen terstond te berichten op onderstaand nummer Please refer any enquiries to our number (071) 5686677	Datum / Date	Verschuldigd / Debit	Tegoed / Credit
Vorig saldo Opening balance	28.03.2016		38.452,00
Nieuw saldo Closing balance	04.04.2016		27.752,00

205977 (1199) 9080

z.o.z. / p.t.o.

- e. Wat zijn de gevolgen voor de balans?
f. Stel de nieuwe balans samen per 4 april 2016.

Boekingsdocument 4:

PIERRE MINNEN		
MEUBELGROOTHANDEL		
Willem van Konijnenburglaan 3c 5614 WE Eindhoven tel: 040-2476350 NL71 INGB 0576 6432 81		Factuur voor: Meubelpaleis Haarlemmerweg 49 1055 SP Amsterdam
Eindhoven, 5 april 2016 Factuurnr: 1792		
Aantal	Omschrijving	Bedrag
4	Aan u geleverd: Hoekbank Florence à € 3.695	€ 14.780
KOPIE <i>(inkoopwaarde 4 × € 2.950)</i>		
		€ 14.780
Betalingcondities 30 dagen na factuurdatum. Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel te Eindhoven onder nr. 18356987.		

- g. Wat zijn de gevolgen voor de balans?
h. Stel de nieuwe balans samen per 5 april 2016.

Opgave 2-3 par. 2.2**Gegeven**

Marjan van der Sluis is eigenaresse van bloemen- en plantenhandel De Bloemerij in Oldenzaal. Naast losse snijbloemen en planten verkoopt De Bloemerij ook bindwerk, zoals bruidsboeketten en bloemstukjes. Daarnaast beschikt men over een ruime sortering potterrie zoals vazen, bakken en potten. De inkoop van het assortiment vindt plaats via grossiers of de bloemenveiling Oosterland. Er wordt vooral aan particulieren verkocht.

De balans van De Bloemerij ziet er per 1 maart 2016 als volgt uit:

debet	Balans De Bloemerij per 1 maart 2016		credit		
Auto	€	6.000	Eigen vermogen	€	20.642
Inventaris	–	6.200	Crediteuren	–	1.922
Voorraad bloemen en planten	–	1.950			
Voorraad potterrie	–	3.950			
Debiteuren	–	414			
Bank	–	3.050			
Kas	–	1.000			
		€ 22.564			€ 22.564

De vordering op debiteuren per 1 maart 2016 is als volgt samengesteld:

Plantenshop Wieringa, Rijssen	€	105
Scholengemeenschap Nortgo, Holten	-	225
Kerkelijk centrum 'De Vuurbaak'	-	84
		<hr/>
Totaal	€	414
		<hr/> <hr/>

De schuld aan crediteuren is per 1 maart 2016 als volgt samengesteld:

Nuon energiebedrijf	€	205,66
Bloemenveiling Oosterland	-	1.314
Ahrend kantoorinrichting	-	402,34
		<hr/>
Totaal	€	1.922
		<hr/> <hr/>

De Bloemerij heeft in de maand maart 2016 de onderstaande boekingsdocumenten verzameld.

Boekingsdocument 1:

<i>Groothandel in bloemen</i>		<i>IF 16-053</i>
		
Twito Snijbloemen		
Strijenstraat 79 3390 PP Hengelo ☎ 074-2584812 info@twito.nl NL71 INGB 0562 6314 97		Factuur voor: Bloemenhandel De Bloemerij Leliestraat 12 7570 GC Oldenzaal
Hengelo, 1 maart 2016		uw order d.d. 28 februari 2016
Factuurnr: BL-210		
Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Aan u geleverd:	
40	Fresia's à € 1,60	€ 64
80	Tulpen klasse A à € 1,20	- 96
60	Narcissen type 'Bea' à € 0,40	- 24
		<hr/>
	Factuurbedrag	€ 184
		<hr/> <hr/>
Betalingscondities 14 dagen na factuurdatum Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nr. 06143270		

Boekingsdocument 2:

Garage Hendriksen & ZN.
 Industrieterrein 'De Vliender'
 Kibbelingweg 22
 7551 KL Hengelo
 ☎ 074-3289809

IF 16-054

Factuur voor:
 Bloemenhandel De Bloemerij
 Leliestraat 12
 7570 GC Oldenzaal

Hengelo, 4 maart 2016
 Factuurnr: B 02-61

Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Grote onderhoudsbeurt Renault Megane, 1,6 L bouwjaar 2013 Arbeidsloon en materiaal	€ 280
Factuurbedrag		€ 280

Betaling binnen 14 dagen op rekening
 NL33 INGB 0001 8276 8 0 of NL ABNA 0234 5234 45
 Ingeschreven in het Handelsregister van de
 Kamer van Koophandel onder nr. 06161316

Boekingsdocument 3:

IF 16-055

VOF Beekink Potterie

p/a Kruiskade 12
 7601 AP Almelo
 ☎ 0546-487542
 NL87 RABO 0306 5544 39

Factuur voor:
 Bloemenhandel De Bloemerij
 Leliestraat 12
 7570 GC Oldenzaal

Almelo, 8 maart 2016
 Factuurnr: 010124

Aantal	Omschrijving	Bedrag
Aan u geleverd:		
10	Carree type 25 à € 5	€ 50
35	Luna 13 beige à € 1,10	- 38,50
20	Luna 18 beige à € 1,75	- 35
10	Apollo 40x30 à € 12,25	- 122,50
20	Orion 14x30 à € 3	- 60
Factuurbedrag		€ 306

Betalingscondities 14 dagen na factuurdatum
 Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nr. 06243124

Boekingsdocument 4:

Rekeningafschrift Betaalrekening euro

Rabobank ENSCHEDE

Bankcode 1566 | Volgnr. 0012 | Bladnr. 0001*

Rekeningnummer euro	Totaal afgeschreven euro	Vorig afschrift	Vorig saldo euro
NL87 RABO 0417 2187 78	792,00	28-02-2016	3.050,00 CR
Kredietmaximum euro	Totaal bijgeschreven euro	Nieuw afschrift	Nieuw saldo euro
10.000,00	84,00	09-03-2016	2.342,00 CR

Rente d.d.	Tegenrekening	Code	Omschrijving	Bedrag euro
03-03	NL33 INGB 0003 2344 23	PB	NUON ENERGIENOTA MAART 2016	205,66 AF
05-03	NL87 RABO 0232 1156 67	OV	AHREND, FACTUUR 16-046 D.D. 15 FEBRUARI 2016	402,34 AF
07-03	NL71 INGB 0562 6314 97	OV	TWITO SNIJBLOEMEN, HENGELO FACTUUR BL-210. D.D. 1 MAART 2016	184,00 AF
07-03	NL16 ABNA 0171 2575 02	OV	KERKELIJK CENTRUM 'DE VUURBAAK', FACTUUR 16-07 D.D 22 FEBRUARI 2016	84,00 BY

de heer / mevrouw
 BLOEMENHANDEL DE BLOEMERIJ
 LELIESTRAAT 12
 7570 GC OLDENZAAL

Voor informatie bellen met
 Telefoon 053-4885885

* = laatste blad

AC = acceptgiro   CK = Chipknip   GA = geldautomaat   OV = overschrijving
 BA = betaalautomaat   DA = div. afboekingen   KO = Kasopname   PB = periodieke betaling
 BY = bijschrijving   EC = Eurocheque   MA = Machtiging   TB = telebankieren

CR = tegoed
 D = tekort

Rabobank

Boekingsdocument 5:

IF 16-056

Ter Maat BV

Postadres:
 Oosterlaan 4
 7641 RR WIERDEN
 ☎ 0546-239067
 NL71 INGB 0101 0197 50

Bloemenhandel De Bloemerij
 Leliestraat 12
 7570 GC Oldenzaal
 Wierden, 14 maart 2016
 Factuurnr: 0059

Aantal	Omschrijving	Bedrag
4	Aan u geleverd: Plantenpot rond lub 54 à € 21	€ 84
40	Vierkante bakjes lub 606 à € 2,10	- 84
40	Ronde bakjes lub 807 à € 3,15	- 126
Factuurbedrag		€ 294

Betalingscondities 14 dagen na factuurdatum
 Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel
 onder nr. 06217809

Boekingsdocument 6:

**Technisch installatiebedrijf
 C. Klaassen**

IF 16-057

Factuur voor:
 Bloemenhandel De Bloemerij
 Leliestraat 12
 7570 GC Oldenzaal
 NL87 RABO 0417 2187 78

Hoogstraat 22
 7574 KZ De Lutte
 ☎ 0541-328098

De Lutte, 16 maart 2016
 Factuurnr: B 14

Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Waterleiding gerepareerd [10 maart jl.] Arbeidsloon en materiaal	€ 140
Factuurbedrag		€ 140

Betaling graag per omgaande met behulp van aangehechte acceptgiro
 Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nr. 06258746

Boekingsdocument 7:

Bloemenhandel
De Bloemerij

Leliestraat 12
7573 GC OLDENZAAL
☎ 0541-343443
Fax: 0541-343434
NL16 ABNA 0417 2187 78

STORK NV
t.a.v. Crediteurenadm.
Kapelselaan 12
7550 AH HENGELO

Oldenzaal, 19 maart 2016   uw order d.d. 8 maart 2016
Factuurnr: 16-011

Aantal	Omschrijving	Bedrag
30	In plastic verpakte rode rozen	€ 30
15	Bloemboeketten	- 225
KOPIE		
<i>(inkoopwaarde € 105)</i>		
Factuurbedrag		€ 255

Betalingscondities 30 dagen na factuurdatum
Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nr. 06279034

Boekingsdocument 8:

Rekeningafschrift Betaalrekening euro

Bankcode	Volgnr.	Bladnr.
1566	0013	0001*

Rabobank ENSCHEDE

Rekeningnummer euro	Totaal afgeschreven euro	Vorig afschrift	Vorig saldo euro
NL87 RABO 0417 2187 78	1.953,00	09-03-2016	2.342,00 CR
Kredietmaximum euro	Totaal bijgeschreven euro	Nieuw afschrift	Nieuw saldo euro
10.000,00	330,00	22-03-2016	719,00 CR

Rente d.d.	Tegenrekening	Code	Omschrijving	Bedrag euro
18-03	NL87 RABO 0306 5544 39	OV	VOF BEEKINK POTTERIE, FACTUURNR. 010124 D.D. 8-3-16	306,00 AF
20-03	NL16 ABNA 0934 4556 03	OV	PLANTENSHOP WIERINGA, RIJSSEN, VF 16-08 D.D. 25-2-16	105,00 BY
20-03	NL71 INGB 0101 0197 50	OV	TER MAAT BV, FACTUURNR. 0059 D.D. 14-3-16	294,00 AF
21-03	NL87 RABO 0190 2197 80	MA	KWARTAALCONTRIBUTIE WINKELIERSVERENIGING OLDENZAAL	39,00 AF
21-03	NL26 SNSB 0593 8130 01	OV	SCHOLENGEMEENSCHAP NORTGO, HOLTEN VF 16-09 D.D. 28-2-16	225,00 BY
21-03	NL87 RABO 0450 9892 23	OV	BLOEMENVEILING OOSTERLAND, FACTUUR VN 021 D.D. 28-2-16	1314,00 AF

de heer / mevrouw
BLOEMENHANDEL DE BLOEMERIJ
LELIESTRAAT 12
7570 GC OLDENZAAL

Voor informatie bellen met
Telefoon 053-4885885

* = laatste blad

AC= acceptgiro   CK = Chipknip   GA= geldautomaat   OV= overschrijving   CR = tegoed
BA= betaalautomaat   DA= div. afboekingen   KO= Kasopname   PB= periodieke betaling   D = tekort
BY = bijstrijving   EC= Eurocheque   MA= Machtiging   TB= telebankieren

Rabobank

Boekingsdocument 9:

IF 16-058

Drukkerij Broersen

Factuur voor: Bloemenhandel De Bloemerij
Leliestraat 12
7570 GC Oldenzaal
NL26 SNSB 0356 8479 85
Delden, 26 maart 2016
Factuurnr: VP 134

Bergstraat 8
7491 PP Delden
☎ 073-3489212

Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Drukkosten van 1.250 huis-aan-huis kleurenfolders maart 2016	€ 275
Factuurbedrag		€ 275

Betaling graag per omgaande
Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel
onder nr. 06161231

Boekingsdocument 10:

IF 16-059

**Basis
Bedrijfshuisvesting**

Factuur voor: Bloemenhandel De Bloemerij
Leliestraat 12
7570 GC Oldenzaal
NL16 ABNA 0398 4782 35
Oldenzaal, 29 maart 2016
Factuurnr: H 03

Siriusweg 12
7571 SP Oldenzaal
☎ 0541-487965

Aantal	Omschrijving	Bedrag
	Huur bedrijfspand maart 2016	€ 1.405
Factuurbedrag		€ 1.405

Betaling graag per omgaande
Ingeschreven in het Handelsregister van de Kamer van Koophandel
onder nr. 06678756

Boekingsdocument 11:

Hoofdweg 16 7401 PP Deventer ☎ 0570-234900 Fax: 0570-234902		Bloemenveiling Oosterland <i>IF16-060</i>	
Factuur voor: Bloemenhandel De Bloemerij Leliestraat 12 7570 GC Oldenzaal			
Deventer, 29 maart 2016 Factuurnr: VN 066			
Aantal	Omschrijving	Bedrag	
	VERZAMELFACTUUR maart 2016		
	Week 10: Bon 03-21 bloemen en planten	€	488,41
	Week 11: Bon 03-33 bloemen en planten	-	409,45
	Week 12: Bon 03-48 bloemen en planten	-	412,64
	Week 13: Bon 03-61 bloemen en planten	-	567,50
		€	<u>1878,00</u>
Betaling NL71 INGB 0450 9892 23 binnen 14 werkdagen na factuurdatum. Ingeschreven in het handelsregister van de Kamer van Koophandel onder nr. 06348798			

Boekingsdocument 12:

31-03-2016	K 013
Z-bonnr. 3 Kasregister Qwk342898P04	
Omzet maart € 10.750	
<i>(inkoopwaarde bloemen en planten € 1.775; inkoopwaarde potterie € 2.550)</i>	

Gevraagd

- a. Geef van elk boekingsdocument aan wat de gevolgen zijn voor de balans. Gebruik hiervoor de onderstaande indeling:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)

- b. Verwerk de mutaties uit de maand maart 2016 in de balans en stel voor bloemenhandel De Bloemerij de nieuwe balans per 31 maart 2016 samen.

Opgave 2-4 par. 2.3**Gegeven**

Zie de uitwerking van opgave 2-3.

Gevraagd

- a. Stel voor De Bloemerij de winst-en-verliesrekening over de maand maart 2016 samen.
 b. Controleer of de toe- of afname van het eigen vermogen (zie opgave 2-3) overeenkomt met het behaalde resultaat volgens de winst-en-verliesrekening over de maand 2016.

Opgave 2-5 par. 2.3*Gegeven*

Handelsonderneming Bukkers heeft op 31 december 2016 de volgende informatie uit de boekhouding verzameld:

Opbrengst verkopen	€ 892.425	Tegoed bij de ING-bank	€ 43.480
Kas	– 18.715	Transportmiddelen	– 41.000
4% Hypothecaire lening	– 176.250	Debiteuren	– 36.800
Gebouwen	– 272.000	Overige kosten	– 1.600
Afschrijvingskosten	– 29.400	3% ING-banklening	– 46.000
Voorraad goederen	– 89.870	Schoonmaakkosten	– 9.400
Interestkosten	– 15.800	Inventaris	– 31.600
Inkoopwaarde verkopen	– 735.000	Crediteuren	– 36.700
Autokosten	– 2.610	Verzekeringskosten	– 6.900
Eigen vermogen	– 274.515		

Gevraagd

Stel op grond van bovenstaande informatie de balans en de winst-en-verliesrekening samen per 31 december 2016.

Opgave 2-6 par. 2.3*Gegeven*

Angela Ramsing is eigenaresse van een kleine handelsonderneming in fitnessapparaten in Arnhem. Per 1 mei 2016 beschikt zij over de volgende balans:

debet	Balans per 1 mei 2016		credit
Auto	€ 18.520	Eigen vermogen	€ 73.762
Inventaris	– 15.690	Crediteuren	– 30.630
Voorraad fitnessapparaten	– 54.600		
Debiteuren	– 5.380		
Bank	– 8.967		
Kas	– 1.235		
	€ 104.392		€ 104.392

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag
3/5	IF 097	Van Jerome de Vries, Rotterdam een factuur ontvangen wegens levering van goederen voor	€ 21.000
4/5	B 024	Huur betaald van het bedrijfspand met magazijnruimte	- 2.680
8/5	VF 038	Kopiefactuur wegens levering van fitnessapparaten aan fitnesscenter Barry Wijers te Zwolle voor	- 12.350
		De inkoopwaarde van deze goederen was	- 8.980
15/5	B 025	Het dagafschrift vermeld een bijschrijving van € 5.380 door onze klant sportschool Bosman te Zwijndrecht	
17/5	K 032	Benzine betaald voor de auto	- 60
21/5	VF 039	Factuur verzonden aan G. van Amstel wegens levering van apparaten voor	- 4.790
		De kopiefactuur behouden	
		De inkoopwaarde van deze goederen was	- 3.265
27/5	K 033	Uitbetaald het salaris over de maand mei aan onze werknemer Paul Koman ten bedrage van	- 1.230
31/5	K 034	Van de Z-bon is af te lezen dat in de maand mei aan fitnessapparaten is verkocht	- 21.300
		De inkoopwaarde van deze goederen was	- 12.640
31/5	M 010	De afschrijvingen over de maand mei bedragen:	
		• Auto	- 1.000
		• Inventaris	- 300

Gevraagd

a. Geef van elk financieel feit aan wat de gevolgen zijn voor de balans. Gebruik hiervoor de volgende indeling:

Datum	Stuknr.	Balansrekening	Toename (+)	Afname (-)

b. Stel over de maand mei 2016 een winst-en-verliesrekening samen.

c. Bereken het eigen vermogen per 31 mei 2016.

Opgave 2-7 par. 2.3*Gegeven*

In onderneming Ubink te Enschede vinden in de maand september 2016 de volgende financiële feiten plaats.

Datum	Stuknr.	Omschrijving	Bedrag	
3/9	B 078	Betaald per bank aan leverancier I. Draisma	€	4.200
4/9	IF 073	Nota van Frisia met betrekking tot de huur van de maand september	–	2.500
5/9	B 079	Automatische overboeking in verband met de maandtermijn van diverse verzekeringen over de maand september 2016	–	1.125
6/9	VF 034	Goederen verkocht op rekening aan J. Degens vooreen bedrag van De inkoopwaarde van deze goederen bedroeg € 2.640	–	3.465
8/9	B 080	Betaald aan Frisia nota IF 073 in verband met de huur over september 2016	–	2.500
9/9	IF 074	Gekocht op rekening goederen van R. de Graaf	–	7.680
10/9	K 153	Aangeschaft bij de plaatselijke boekhandel enkele kantoorbenodigdheden	–	120
16/9	B 081	Ontvangen per bank van afnemer J. Grotestam	–	6.200
21/9	IF 075	Nota van garage De Stad in verband met onderhoudsbeurt aan een van onze bedrijfsauto's	–	824
24/9	K 154	Kwitantie uitgeschreven voor per kas verkochte goederen (niet begrepen in telling kasregister) De inkoopwaarde van deze goederen bedroeg € 1.200	–	1.400
30/9	B 082	Betaald aan lonen over september 2016	–	2.890
27/9	IF 076	Nota in verband met door ons getankte benzine gedurende de maand september 2016	–	1.050
30/9	B 083	Ontvangen van J. Degens (zie VF 034)	–	3.465
30/9	K 155	De contante verkopen volgens de telling van het kasregister september bedroegen Deze goederen hadden een inkoopwaarde van € 33.000	–	41.800
30/9	M 047	Af te schrijven over de maand september 2016: <ul style="list-style-type: none"> • Auto's • Inventaris 	–	3.500 750

Gevraagd

Stel de winst-en-verliesrekening over de maand september 2016 samen.

Opgave 2-8 par. 2.3

- a. In de bedrijfsadministratie wordt onderscheid gemaakt tussen interne en externe boekingsdocumenten. Geef van beide typen documenten twee voorbeelden.
- b. Op het Rabobankafschrift van 9 maart 2016 uit opgave 2-3 staat een betaling van 402,34 aan Ahrend, een fabrikant van kantoormeubilair. De inkoopfactuur ontbreekt echter in de opgave. Welke balansposten zullen destijds zijn veranderd nadat De Bloemerij de inkoopfactuur had ontvangen?

Dit opgavenboek hoort bij *Boekhouden voor het hbo, deel 1* (ISBN 978 90 395 2810 5). Op de hbo-portal www.AcademicX.nl zijn onder andere Excel-werkbladen beschikbaar voor het maken van de opgaven. Voor docenten en studenten zijn de uitwerkingen eveneens beschikbaar in Excel.

Via de portal www.AcademicX.nl komen ook filmpjes beschikbaar waarin per hoofdstuk minimaal één opgave wordt besproken.

Boekhouden voor het hbo is een serie boeken voor het economische onderwijs in het hbo. Dit eerste deel behandelt vier grote onderwerpen:

- de boekhoudkundige cyclus (inclusief elementaire uitbreidingen van de boekingen zoals omzetbelasting en geld onderweg);
- de permanence toegepast op

- de kosten en opbrengsten;
- verdieping van boekingen aan de inkoop- en verkoopzijde;
- specifieke boekingen bij ondernemingsvormen zoals de vof, bv en nv.

De belangrijkste kenmerken van *Boekhouden voor het hbo* zijn:

- compacte maar volledige behandeling van de onderwerpen;
- duidelijke theoretische uitleg met veel uitgewerkte voorbeelden;
- sterke didactische opbouw;
- helder taalgebruik;
- overzichtelijke en gestructureerde vormgeving, waaronder het gebruik van margewoorden;
- index met vaktermen;
- vermelding van de meest voorkomende vaktermen in het Engels.

Gerard van Heeswijk heeft meer dan 30 jaar ervaring in het onderwijs waarvan bijna 25 jaar in het hbo. Daarvoor was hij werkzaam in de accountancy. Hij is medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo.

David Bouman is werkzaam in het hbo en was daarvoor trainer en consultant bij Exact Software Nederland.

Stef Stienstra is een zelfstandig gevestigde accountant en verzorgde een aantal jaren cursussen voor het diploma SPD Bedrijfsadministratie. Hij is tevens medeauteur van een toonaangevende methode voor de administratieve opleidingen binnen het mbo.

ISBN 978 90 395 2811 2

NUR 163

www.academicsservice.nl